

UVAYSİY LIRIKASIDA AYOL RUHIYATI VA ICHKI KECHINMALAR TASVIRINING BADIY TALQINI**K.B.Sobirova¹***1. Buxoro xalqaro universiteti magistranti*

Mas'ul muallif: Sobirova Kumush Bobir qizi, Buxoro xalqaro universiteti magistranti.

Accepted: 23 Sentabr 2026

Published: 23 Sentabr 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC-BY-4.0) license.

Iqtibos uchun: Sobirova, K. B. UVAYSİY LIRIKASIDA AYOL RUHIYATI VA ICHKI KECHINMALAR TASVIRINING BADIY TALQINI / K. B. Sobirova // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 9, № 2. — B. 241–244.

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek mumtoz adabiyotining yirik namoyandalardan biri bo'lgan Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyati, qalb kechinmalari va ichki iztiroblarning badiiy ifodalanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Shoira ijodida lirik qahramonning ruhiy olami, muhabbat, hijron, sadoqat, iztirob, sabr va ma'naviy poklik kabi tuyg'ular orqali namoyon bo'lishi yoritiladi.

Kalit so'zlar: Uvaysiy, lirika, ayol ruhiyati, ichki kechinma, lirik qahramon, badiiy talqin, mumtoz adabiyot, muhabbat, hijron, obraz, ma'naviyat, she'riy mahorat.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЖЕНСКОЙ ПСИХОЛОГИИ И ВНУТРЕННИХ ПЕРЕЖИВАНИЙ В ЛИРИКЕ УВАЙСИ

Аннотация. В данной статье анализируются особенности художественного выражения женской психологии, душевных переживаний и внутренних страданий в лирике Увайси — одной из выдающихся представительниц узбекской классической литературы. В творчестве поэтессы раскрывается духовный мир лирического героя через такие чувства, как любовь, разлука, верность, страдание, терпение и нравственная чистота.

Ключевые слова: Увайси, лирика, женская психология, внутренние переживания, лирический герой, художественная интерпретация, классическая литература, любовь, разлука, образ, духовность, поэтическое мастерство.

ARTISTIC INTERPRETATION OF WOMEN'S PSYCHOLOGY AND INNER EXPERIENCES IN UVAYSI'S LYRICS

Abstract. This article analyzes the features of the artistic expression of female psychology, emotional experiences, and inner suffering in the lyrics of Uvaysiy, one of the prominent representatives of Uzbek classical literature. In the poetess's works, the spiritual world of the lyrical hero is revealed through such feelings as love, separation, devotion, suffering, patience, and moral purity.

Keywords: Uvaysiy, lyrics, female psychology, inner experience, lyrical hero, artistic interpretation, classical literature, love, separation, image, spirituality, poetic mastery.

Kirish. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixida ayol ijodkorlarning badiiy tafakkuri, ruhiy olami va insoniy kechinmalarini o'ziga xos tarzda ifodalagan ijod namunalari alohida o'rin tutadi. Xususan, XIX asr o'zbek adabiyotining yirik namoyandalardan biri Uvaysiy ijodi o'zining chuqur lirizmi, nozik ruhiy tasvirlari, falsafiy mushohadalari va inson qalbining murakkab holatlarini badiiy ifodalash mahorati bilan ajralib turadi. Shoira lirikasida muhabbat, hijron, sadoqat, iztirob, umid va ruhiy izlanish kabi mavzular inson kechinmalarining teran qatlamlarini ochib beruvchi muhim badiiy vositalar sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, ayol ruhiyatining ichki ziddiyatlari, qalb iztiroblari va ma'naviy intilishlarining she'riy ifodasi Uvaysiy ijodining o'ziga xos badiiy xususiyatlarini belgilaydi.

Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyatining tasvirlanishi shunchaki hissiy holatlarni ifodalash bilan cheklanmaydi, balki insonning ichki dunyosi, ijtimoiy muhit bilan munosabati va ma'naviy qadriyatlari o'rtasidagi murakkab aloqalarni ham yoritadi. Shoira she'rlarida lirik qahramonning ruhiy kechinmalari, qalb iztiroblari va orzu-intilishlari obrazlar, ramzlar, tashbehlar, istioralar hamda badiiy qarama-qarshiliklar orqali ifodalanadi. Bu jihatlar uning lirikasini nafaqat estetik zavq manbai, balki ayol qalbining badiiy-psixologik talqinini o'rganish uchun ham muhim adabiy manbaga aylantiradi.

Mumtoz o'zbek she'riyatida ayol obrazining badiiy talqini ko'pincha an'anaviy poetik mezonlar, majoziy ifodalar va tasavvufiy qarashlar bilan uzviy bog'liq holda shakllangan. Uvaysiy ijodida esa ushbu an'analar shoiraaning individual badiiy tafakkuri va o'ziga xos hissiy ifoda uslubi bilan boyib boradi. Uning lirikasida ayolning ichki kechinmalari, muhabbatdagi iztiroblari va ruhiy kechinmalarining nozik qirralari lirik qahramonning kechinmalari orqali badiiy yaxlitlik kasb etadi. Shu bois shoira asarlarini o'rganishda nafaqat mavzu va g'oyaviy mazmun, balki ruhiy holatlarni yuzaga chiqaruvchi poetik vositalar, obrazlar tizimi va lirik ifoda xususiyatlarini ham tahlil qilish zarur.

Mazkur mavzuning dolzarbligi Uvaysiy lirikasidagi ayol ruhiyatining badiiy talqinini zamonaviy adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan chuqurroq o'rganish, shoira ijodining

psixologik va estetik xususiyatlarini aniqlash hamda uning o'zbek mumtoz adabiyotidagi o'ziga xos o'rnini yoritish ehtiyoji bilan belgilanadi. Ayolning ichki kechinmalarini ifodalashda qo'llanilgan badiiy usullarni tahlil qilish shoira ijodining poetik imkoniyatlarini ochish bilan birga, mumtoz adabiyotimizda ayol qalbi va ruhiy olamining tasvirlanish an'analarini yanada teran anglashga xizmat qiladi.

O'zbek mumtoz adabiyoti o'zining boy badiiy merosi, teran falsafiy mazmuni va inson ruhiyatini nozik tasvirlash imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Bu adabiy jarayonda ayol ijodkorlarning o'zni alohida ahamiyat kasb etadi. Ular o'z asarlarida nafaqat muhabbat, hijron va sadoqat kabi an'anaviy mavzularni, balki ayol qalbining ichki kechinmalari, ruhiy iztiroblari, orzu-umidlari va ma'naviy olamini ham badiiy ifodalashga erishganlar. Ana shunday ijodkorlardan biri Jahon otin Uvaysiy bo'lib, uning she'riyati o'zbek mumtoz adabiyotida ayol ruhiyatining nozik va ta'sirchan talqini bilan ajralib turadi.

Uvaysiy lirikasida lirik qahramon murakkab ruhiy holat egasi sifatida namoyon bo'ladi. Shoira ijodida muhabbat, ayriliq, dard, sabr, vafo, umid va ma'naviy poklik kabi tuyg'ular chuqur badiiy ifoda topadi. Uning she'rlaridagi ayol obrazi oddiy tasvir darajasida qolmay, balki ichki olami boy, tafakkuri teran, irodasi mustahkam va ruhiy jihatdan barkamol shaxs sifatida gavdalanadi. Shu jihatdan Uvaysiy she'riyati ayol qalbining kechinmalarini o'rganishda muhim adabiy manba hisoblanadi.

Mumtoz adabiyotda ayol ruhiyatining tasviri ko'pincha ramziy obrazlar, badiiy san'atlar va tasavvufiy-falsafiy qarashlar bilan uyg'un holda ifodalanadi. Uvaysiy ijodida ham gul, bulbul, yor, hijron, ko'ngil, dard, sabr kabi obrazlar orqali lirik qahramonning ruhiy holati ochib beriladi. Bu obrazlar shoiraning badiiy mahoratini, hayotga munosabatini va inson qalbini anglashdagi o'ziga xos yondashuvini namoyon etadi.

Adabiyotlar tahlili. Uvaysiy ijodi o'zbek mumtoz adabiyotida ayol ijodkor shaxsiyati, lirik qahramon ruhiyati va badiiy tafakkurining o'ziga xos ko'rinishlarini o'rganishda muhim manbalardan biri hisoblanadi. Shoira she'riyati adabiyotshunoslikda asosan mumtoz lirika an'analari, tasavvufiy-falsafiy qarashlar, obrazlar tizimi, badiiy san'atlar va ayol qalbining ifodalanish xususiyatlari nuqtayi nazaridan tahlil qilingan. Uvaysiy merosi haqidagi ilmiy qarashlar uning ijodida muhabbat, hijron, sabr, vafo, iztirob, ma'rifat va ruhiy poklanish kabi mavzular yetakchi o'rin tutishini ko'rsatadi.

O'zbek adabiyotshunosligida mumtoz she'riyatning nazariy asoslarini yoritgan tadqiqotlarda Uvaysiy ijodi ko'pincha Nodira, Mahzuna, Dilshodi Barno kabi ayol ijodkorlar merosi bilan bog'liq holda o'rganiladi. Bu yondashuv Uvaysiy she'riyatini faqat shaxsiy kechinmalar ifodasi sifatida emas, balki o'zbek mumtoz adabiyotida ayol poetik tafakkurining shakllanish jarayoni bilan bog'liq hodisa sifatida talqin qilish imkonini beradi. Chunki shoira ijodida ayol qalbi, uning ichki iztiroblari, sadoqati va ma'naviy bardoshi lirik ifodaning markaziy nuqtasiga aylangan.

Fitrat, Oybek, V. Abdullayev, N. Mallayev, A. Hayitmetov, I. Haqqulov kabi adabiyotshunoslarning mumtoz adabiyot haqidagi ilmiy qarashlarida lirik qahramon masalasi, badiiy obraz tabiati, ramz va ma'no munosabati keng yoritilgan. Ushbu nazariy qarashlar Uvaysiy lirikasidagi lirik qahramonni tahlil qilishda ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, mumtoz she'riyatdagi "oshiq", "ma'shuqa", "yor", "ko'ngil", "dard", "hijron", "sabr" kabi obrazlarning ko'p qatlamli ma'no kasb etishi Uvaysiy she'riyatida ham yaqqol ko'zga tashlanadi.

Uvaysiy lirikasida lirik qahramon, avvalo, nozik qalb egasi sifatida namoyon bo'ladi. Adabiyotshunoslikda ta'kidlanishicha, mumtoz lirikaning o'ziga xos jihati shundaki, unda tashqi voqelikdan ko'ra ichki ruhiy holat tasviri ustuvor ahamiyat kasb etadi. Uvaysiy she'rlarida ham lirik qahramonning kechinmalari bevosita tasvir orqali emas, balki ramziy obrazlar, badiiy san'atlar va poetik ishoralar orqali ochiladi. Bu esa shoira ijodining badiiy-estetik qiymatini oshiradi.

Tadqiqotchilar Uvaysiy ijodida ayol ruhiyatining ifodalanishini uning shaxsiy hayotiy tajribasi, davr ijtimoiy muhiti va mumtoz adabiy an'analari bilan bog'liq holda izohlaydilar. Shoira yashagan davrda ayolning ijtimoiy mavqeyi, uning orzu-intilishlari va ruhiy olami ko'pincha cheklangan sharoitda shakllangan. Shunga qaramay, Uvaysiy o'z she'riyati orqali ayol qalbining faqat iztirobli emas, balki tafakkurli, sabrli, ma'rifatga intiluvchi va ruhiy jihatdan kuchli qirralarini ham badiiy ifodalashga erishgan.

Uvaysiy she'riyatida muhabbat mavzusi ham oddiy ishqiy kechinma doirasida emas, balki insonning ruhiy kamoloti, qalb pokligi va ma'naviy izlanishlari bilan bog'liq holda talqin qilinadi. Adabiyotshunoslikdagi mavjud qarashlarga ko'ra, mumtoz lirikada ishq ko'pincha dunyoviy va ilohiy ma'nolarni o'zida birlashtiradi. Uvaysiy ijodida ham muhabbat, hijron va dard obrazlari lirik qahramonning ruhiy olamini ochuvchi asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Shoira lirikasidagi ayol obrazi o'zining ichki iztirobi, sabr-toqati va ruhiy matonati bilan ajralib turadi. Bu jihat Uvaysiy ijodini boshqa mumtoz shoirlar merosi bilan qiyosiy o'rganishda ham muhim ahamiyatga ega. Chunki Uvaysiy lirik qahramoni faqat muhabbat dardiga muhtalo bo'lgan obraz emas, balki hayot sinovlari qarshisida o'z ma'naviy qiyofasini saqlab qolgan, o'z ichki olamiga tayanadigan shaxs sifatida gavdalanadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Uvaysiy she'riyati haqida olib borilgan tadqiqotlarda shoiraning badiiy mahorati, obraz yaratish uslubi, mumtoz an'analarga munosabati va ayol ijodkor sifatidagi o'zni keng yoritilgan. Biroq uning lirikasida ayol ruhiyati va ichki kechinmalar tasvirini maxsus tahlil qilish bugungi adabiyotshunoslik uchun ham dolzarb masalalardan biridir. Chunki bu yondashuv Uvaysiy ijodini nafaqat tarixiy-adabiy meros sifatida, balki inson ruhiyatini chuqur aks ettirgan badiiy hodisa sifatida o'rganishga imkon beradi.

Muhokama. Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyati va ichki kechinmalar tasvirining badiiy talqini shoira ijodining yetakchi estetik xususiyatlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Uning she'riy merosida inson qalbining murakkab holatlari, muhabbat va hijron iztiroblari, sadoqat, umid, ruhiy izlanish hamda ma'naviy kamolotga intilish o'zaro uyg'unlikda aks etadi. Shoira lirik qahramonning ichki dunyosini tasvirlash orqali ayol qalbining nozik kechinmalarini, uning orzu-

intilishlari va ruhiy ziddiyatlarini badiiy jihatdan yoritadi. Shu ma'noda, Uvaysiy lirikasini o'rganish ayol obrazining mumtoz o'zbek she'riyatidagi badiiy-estetik talqinini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Shoira ijodida muhabbat motivi ayol ruhiyatini ochib beruvchi asosiy badiiy omillardan biri hisoblanadi. Uvaysiy she'rlarida muhabbat faqat oshiqona tuyg'u yoki ma'shuqaga intilish ifodasi bo'lib qolmay, balki lirik qahramonning ichki olamini namoyon etuvchi murakkab ruhiy hodisa sifatida gavdalanadi. Muhabbat bilan bog'liq kechinmalar orqali lirik qahramonning sadoqati, sabr-toqati, umidi va qalbiy iltiroblari ochib beriladi. Bunda ayolning hissiy olami passiv holatda emas, balki o'z tuyg'ularini anglaydigan, ularni badiiy ifoda orqali namoyon etadigan faol ruhiy subyekt sifatida tasvirlanadi.

Uvaysiy lirikasida hijron va ayriliq motivlari ham ayol qalbining ruhiy holatini ifodalashda muhim o'rin egallaydi. Hijron shoira ijodida oddiy ayriliq holatidan kengroq mazmun kasb etib, insonning ichki iltirobi, sog'inch, ruhiy yolg'izlik va ma'naviy izlanishlari bilan bog'liq holda namoyon bo'ladi. Lirik qahramonning hijron tufayli yuzaga kelgan kechinmalari uning ruhiy olamidagi ziddiyatlarni ochib berish bilan birga, tuyg'ularning inson hayotidagi chuqur ta'sirini ham ko'rsatadi. Bunday tasvirlarda ayol qalbining nozikligi bilan bir qatorda, uning sabr va matonatga asoslangan ichki kuchi ham seziladi.

Shoira she'riyatining o'ziga xos jihatlaridan biri — ruhiy kechinmalarni badiiy obrazlar va ramziy ifodalar vositasida yoritish mahoratidir. Mumtoz she'riyatga xos gul, bulbul, sham, parvona, ko'z yoshi, ko'ngil kabi obrazlar Uvaysiy lirikasida lirik qahramonning hissiy holatini ifodalashga xizmat qiladi. Ushbu obrazlar an'anaviy poetik mazmunni saqlagan holda, muayyan she'riy kontekstda individual ruhiy ma'nolar bilan boyiydi. Masalan, ko'ngil obrazi insonning ichki olami va tuyg'ular makonini ifodalasa, ko'z yoshi iltirob, sog'inch yoki ruhiy izlanishning tashqi ifodasi sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Shu tariqa, tashqi obrazlar orqali ichki kechinmalarining badiiy manzarasi yaratiladi.

Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyatining talqini ijtimoiy-ma'naviy muhit bilan ham uzviy aloqador. Shoira yashagan davrning axloqiy mezonlari, oilaviy munosabatlari va ayolning jamiyatdagi mavqei uning ijodini o'rganishda muhim tarixiy-adabiy kontekstni tashkil etadi. Biroq lirik qahramonning har bir kechinmasini bevosita shoira hayotidagi muayyan voqea bilan tenglashtirish to'g'ri emas. Badiiy obraz muallifning shaxsiy tajribasi, adabiy an'analar va ijodiy tasavvur uyg'unligida shakllanadi. Shu sababli Uvaysiy she'rlaridagi ayol ruhiyatini tahlil qilishda biografik yondashuv bilan bir qatorda, matnning poetik xususiyatlari va tarixiy-madaniy sharoitini ham hisobga olish zarur.

Shoira ijodida ayolning ichki kechinmalari faqat iltirob va ayriliq bilan chegaralanmaydi. Uning lirikasida ruhiy bardoshlilik, sadoqat, o'z tuyg'ulariga sodiqlik va ma'naviy yuksalishga intilish kabi xususiyatlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu holat ayol obrazining ko'p qirrali badiiy talqinini yuzaga chiqaradi. Lirik qahramonning kechinmalari orqali ayolning nafaqat hissiy olami, balki uning ichki qarashlari, ruhiy mustaqilligi va ma'naviy qadriyatlarga munosabati ham namoyon bo'ladi.

Uvaysiy lirikasining badiiy-psixologik xususiyatlarini tahlil qilishda poetik shakl va mazmun munosabatiga ham e'tibor qaratish lozim. Radif va qofiyalarning ohangdorligi, takrorlar, murojaatlar, tazod va mubolag'a kabi badiiy vositalar lirik kechinmalarining ta'sirchanligini oshiradi. Ayniqsa, qarama-qarshi ruhiy holatlarning bir she'riy makonda ifodalanishi lirik qahramonning ichki ziddiyatlarini kuchaytirib, uning kechinmalarini yanada yorqin namoyon etadi. Natijada she'rning musiqiyli va obrazlar tizimi ruhiy mazmunni ochishga xizmat qiluvchi yaxlit badiiy mexanizm sifatida shakllanadi.

Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyati va ichki kechinmalar tasvirining badiiy talqini shoiraning ijodiy dunyoqarashi, poetik mahorati va mumtoz adabiy an'analarni o'ziga xos tarzda davom ettirganligi bilan chambarchas bog'liqdir. Shoira she'riyatida lirik qahramon oddiy ishqiy kechinmalar egasi sifatida emas, balki murakkab ruhiy holatlarni boshdan kechiruvchi, o'z qalb olamini anglashga intiluvchi va ma'naviy yetuklik sari yo'nalgan shaxs sifatida gavdalanadi.

Uvaysiy ijodida ayol qalbi nozik, ta'sirchan, ammo ayni paytda sabrli va bardoshli ruhiy olam sifatida tasvirlanadi. Shoira lirik qahramonining ichki kechinmalari muhabbat, hijron, iltirob, umid, sadoqat va ruhiy poklik kabi tuyg'ular orqali ochiladi. Bu jihatdan uning she'riyati ayol ruhiyatini faqat dard va ayriliq doirasida emas, balki tafakkur, iroda va ma'naviy kuch bilan uyg'un holda ifodalaydi.

Shoira lirikasida muhabbat mavzusi markaziy o'rin tutadi. Biroq bu muhabbat oddiy hissiy holat sifatida emas, balki inson qalbini tarbiyalaydigan, uni sabrga, poklikka va ruhiy kamolotga yetaklaydigan badiiy-falsafiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Lirik qahramon yor sog'инchi, hijron azobi va qalb iltirobi orqali o'z ichki olamini namoyon etadi. Shu sababli Uvaysiy she'riyatidagi muhabbat motivi ayol qalbining eng nozik va eng teran qatlamlarini ochib beruvchi vosita vazifasini bajaradi.

Uvaysiy she'riyatida "ko'ngil", "dard", "yor", "hijron", "sabr", "gul", "bulbul" kabi obrazlar lirik qahramon ruhiyatini yoritishda muhim ahamiyatga ega. Bu obrazlar orqali shoira tashqi voqelikdan ko'ra insonning ichki kechinmalariga ko'proq e'tibor qaratadi. Ayniqsa, "ko'ngil" obrazi lirik qahramonning ruhiy markazi sifatida talqin qilinadi. Unda dard ham, umid ham, sadoqat ham, iltirob ham mujassam bo'ladi.

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash mumkinki, Uvaysiy lirikasida ayol obrazi passiv, faqat iltirob chekayotgan shaxs sifatida tasvirlanmaydi. Aksincha, u o'z dardini anglaydigan, hayot sinovlariga bardosh beradigan, ma'naviy poklikni qadrlaydigan va ruhiy jihatdan kuchli shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Bu holat Uvaysiy ijodining o'ziga xosligini belgilovchi muhim omillardan biridir.

Shoira lirik qahramonining o'ziga xosligi uning ichki kechinmalaridagi samimiylik, tuyg'ularning tabiiyligi va badiiy ifodaning ta'sirchanligiga ko'rinadi. Uvaysiy ruhiy holatlarni bevosita bayon qilishdan ko'ra, ularni ramziy obrazlar, poetik ishoralar va badiiy san'atlar orqali ifodalashga intiladi. Natijada uning she'rlarida ayol qalbining iltirobi ham, umidi ham,

sadoqati ham chuqur badiiy mazmun kasb etadi.

Shuningdek, Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyatining tasviri davr ijtimoiy-madaniy muhiti bilan ham bog'liqdir. Shoir yashagan davrda ayolning ichki olami va shaxsiy kechinmalarini ochiq ifodalash oson bo'lmagan. Shunday sharoitda Uvaysiy o'z she'riyati orqali ayol qalbining ovozi, uning iztiroblari va orzu-intilishlarini badiiy shaklda ifodalashga erishgan. Bu esa shoiraning ijodini o'zbek mumtoz adabiyotida alohida hodisa sifatida baholash imkonini beradi.

Xulosa. Uvaysiy lirikasida ayol ruhiyati va ichki kechinmalar tasviri o'zbek mumtoz adabiyotining eng nozik va mazmunan teran jihatlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Shoir ijodida lirik qahramon oddiy ishqi kechinmalar ifodachisi emas, balki qalbida muhabbat, hijron, sabr, iztirob, sadoqat va ma'naviy poklikni mujassam etgan murakkab ruhiy olam egasi sifatida talqin qilinadi. Bu holat Uvaysiy she'riyatining badiiy-estetik qiymatini yanada oshiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Uvaysiy lirikasida ayol obrazi nozik qalb, teran tafakkur va mustahkam iroda egasi sifatida gavdalanadi. Shoir ayol ruhiyatini faqat dard va ayriliq bilan bog'lamaydi, balki uni sabr, bardosh, ma'naviy yetuklik va ichki kuch timsoli sifatida ham ifodalaydi. Shu jihatdan Uvaysiy she'riyati o'zbek mumtoz adabiyotida ayol qalbining badiiy talqinini o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Shoir ijodida "ko'ngil", "dard", "yor", "hijron", "sabr", "gul", "bulbul" kabi obrazlar lirik qahramonning ruhiy holatini ochishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ushbu obrazlar orqali Uvaysiy inson qalbining murakkab kechinmalarini ramziy va ta'sirchan shaklda ifodalaydi. Ayniqsa, ko'ngil obrazi lirik qahramonning ichki olami, iztirobi, umidi va ma'naviy izlanishlarini aks ettiruvchi markaziy poetik birlik sifatida namoyon bo'ladi.

Uvaysiy lirikasining o'ziga xosligi shundaki, unda ayol qalbi samimiy, tabiiy va badiiy jihatdan ta'sirchan tarzda tasvirlanadi. Shoir o'z kechinmalarini bevosita bayon etish bilan cheklanmay, ularni mumtoz she'riyatga xos badiiy san'atlar, ramziy obrazlar va poetik ishoralar orqali ifodalaydi. Natijada uning she'riyati shaxsiy ruhiy holat bilan umumsonga xos tuyg'ularni uyg'unlashtirgan badiiy hodisa sifatida qadrlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Uvaysiy. Devon. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1983.
- [2] Uvaysiy. Ko'ngil gulzori: she'rlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 1999.
- [3] Fitrat A. Adabiyot qoidolari. – Toshkent: O'qituvchi, 1995.
- [4] Oybek. Mukammal asarlar to'plami. – Toshkent: Fan, 1976.
- [5] Mallayev N. O'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 1976.
- [6] Hayitmetov A. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan, 1996.